Esimese aasta töö tagajärjena oli kogunenud toimkonnale 65 kihelkonda üle saja kaastöölise. Kuid kahjuks seisis suurem osa neist kaastöölistest nimestikus üksi nimepidi ja ainult mõned üksikud toetasid toimkonda tegelikult. Oli kindel, et säärasele juhusliselt ja killustatult koonduvale ainesele ei võinud toetuda toimkonna tegevus, kus lühema aja kestel sooviti näha silmapaistvamaid tagajärgi. Jõuti kindele, et on otsekohe tarvis asuda ühe maakonna ja nimelt Tartumaa kirjeldamiseks tarvismineva ainese sihikindlale ja kiirele kogumisele. Selleks saadeti 1921. a. suvel 8 üliõpilast-stipendiaati üheks kuuks maale kihelkondade uurimiseks. Kogutud aines saabus toimkonda osalt samal sügisel, osalt järgneval kevadel. 1922. a. sügisel ilmus toimkonna poolt juba Palamuse kihelkonna kirjeldus, mis näitlikult demonstreeris kavatsetava Tartumaa kirjelduse iseloomu ja dispositsiooni, mis avaldus hulga kaalumiste ja harutuste viljana. Üldiselt leidis see, peale vähimate muudatuste, täielist vastuvõttu ning heakskiitu. Nii võis toimkond 1922. a. sügisel asuda ainese lõplikule läbitöötamisele, missuguse töö juhtimine, kaastööliste leidmine, puuduva faktilise ainese hankimine, sissetulnud artiklite sisu ühtlustamine ja terve teose toimetamine usaldati J. Rumma hooleks. 1923. a. oktoobriks valmis käsikiri niikaugele, et trükkimisega võidi alata, ning nüüd ilmub see, paisunud kaugelt suuremaks ja põhjalikumaks kui esialgu arvati.

Et vald pindalaliselt liiga pisikesena osutus, siis tuli kirjeldatavaks ühikuks valida kihelkond. Kihelkond pole aga mitte administratiivne ühik. See on ajalooline ja kiriklik ühik, millel praegu puudub kindlaks määratud piir. Sageli kuulub mõni küla või mõisa kahte või enamasse kihelkonda, võtnud varemail ajul osa ka nende kihelkondade maksukoormast. Antud teoses on püütud võimalikult täpsalt tähistada kihelkondade piire ja seesugused külad või mõisad asetada ühte kihelkonda, kuid paaril üksikjuhusel, kus kuulduvust raske otsustada, tuli lubada sest põhimõttest kõrvalekaldumist ja mõnda küla ning mõisat kahes kihelkonnas nimetada. Tähistatud kihelkondade piirid ei ühti ka valdade piiridega. Kuid et arvustikulisi andmeid on võimalik koguda ainult valdade viisi, siis on arvustikus kihelkonna asemele võetud valdade rühm, mis ligikaudselt pindalaliselt vastab kirjeldavale kihelkonnale ja katab seda ka ligikaudselt. Ainult piiri pikkus ja suuremad ulatused, valdade, külade ja mõisate nimed, koolid, seltsid ning tervishoiulised ja liikimisteated on toodud kihelkonna pindala kohta.

Valdade rühma pindala on tuletatud maakonna-valitsuselt saadud kadastriandmeist, kihelkonna pindala aga saadud planimeetrilise mõõtmise teel 1-verstaliselt topograafiliselt kaardilt. Sama kaart on olnud aluseks ka kõigile teistele kartomeetrilistele arvutustele, nagu ka pakkunud tuge asendi määramisele, pinna-, vee-, taime- ja asulatevormide kirjeldamisele.

Elanikkude arv on toodud valla- ja alevivalitsustelt saadud andmete järele 1. jaan. 1922. a. Nendega on kõrvutatud ka rahvalugemise andmed (28. XII. 1922), mille põhjal arvutatud ka elanikkude tihedus valdade rühma, alevi või linna pindalal.